

Nye handelskonflikter – mens EUs fellesinstitusjoner er under press.

Ola Storeng

GEORISK

Partnerforum 10. april 2018

Riskofaktorene i verdensøkonomien

- De neste tiårene blir preget av:
- **Kina** økende økonomiske styrke. Asia blir tyngdepunktet.
- **Folkevandringene** vil fortsette, særlig fra «failed states».
- **Eldrebølgen.** Levealderen fortsetter å øke, og ungdommen vil ikke reprodusere befolkningen.
- **Gjelden** (bruttogjelden) øker til nye rekordnivået hos stater, bedrifter og husholdninger. Det blir nye finansielle kriser når renten øker.
- **Europas velferdsstater i krise.** Italia, ikke Brexit, er det største problemet

En dramatisk uke

- Mandag: Kina kunngjør mottiltak mot Trumps toll på stål og aluminium
- Tirsdag: Trump varsler toll på kinesisk import verdt 50 milliarder dollar
- Onsdag: Kina svarer med å varsle toll på amerikansk eksport verdt 50 milliarder dollar
- Torsdag: Trump svarer med å varsle toll på enda flere varer, for inntil 100 milliarder dollar
- Torsdag og fredag: Kina erklærer at uansett hva USA gjør, vil Kina svare. Forhandlinger på USA vilkår er uaktuelt

Trumps dilemma

- Vær tøff og uforsonlig for å skremme andre land
- Signaliser forhandlingsvilje for ikke å skremme amerikanerne

De virkelig store spørsmålene

- Tyngdeforskyvningen mellom Vesten og Asia. Vil USA og Kina samarbeide eller bekjempe hverandre i det 21. århundre.
- Hvor lenge kan det regelstyrte, multilaterale samarbeidet overleve?

Verdenshandelens politiske historie

- Kampen for en friere handel presses frem av stormakter som er trygge på sin egen stilling. Eksempler: Storbritannia før 1914; USA etter 1945.
- Omvendt: Rivalisering i overgangsperioder leder til økt proteksjonistisk press. Eksempel: Rivalisering i mellomkrigstiden; «Japan-bashing» i USA på 1980-tallet. Frykten for Kina nå.

Verdenshandelens politiske historie

- 1945: Bretton Woodssystemet – felles valutasystem (administrert av IMF) og felles regler for handelen (GATT/WTO)
- For første gang var en en hegemon, USA, med på konstruere et multilateralt system for valuta og handel.
- Men britiske diplomater så Bretton Woods som et slag mot Storbritannia –USA hadde overtatt det finansielle lederskapet i verden

Min tolkning

- En dominerende stormakt innordner seg multilaterale løsninger bare så lenge det er i deres interesse – og den kan bestemme.

En ny situasjon: «Største økonomiske sjokk siden Romerrikets fall»

- Kina, Russland, Øst-Europa (og delvis India) er blitt deltakere i verdensøkonomien. Alt i løpet av 25 år.
- Kina er blitt verdens største industrinasjon
- Konsekvens: Store endringer i den internasjonale arbeidsdelingen – uten store handelskonflikter.
- WTO har muliggjort dette.

WTO-regelverket (likebehandling, «most favored nation) muliggjorde omstillingene.

Men samtidig gikk den videre liberaliseringen av handelen, i og utenfor WTO i stå fra midten av 1990-tallet:

Trump er mye mer aggressiv

- Trump opptrer temmelig sikkert på tvers av WTO regler
- Kina vil ikke heller ikke vente på WTO før mottiltakene kommer (kanskje helle ikke EU)
- WTO er i ferd med å bli undergravd. Vi kan oppleve cowboytilstander, «fritt fram for alle»

Hva vil Trump?

- Redusere underskuddet i utenrikshandelen, særlig mot Kina
- Stanse tyveri av IP og tvungen overføring av teknologi
- Motarbeide Kinas aktive industripolitikk for å bli teknologisk ledende innen 2025

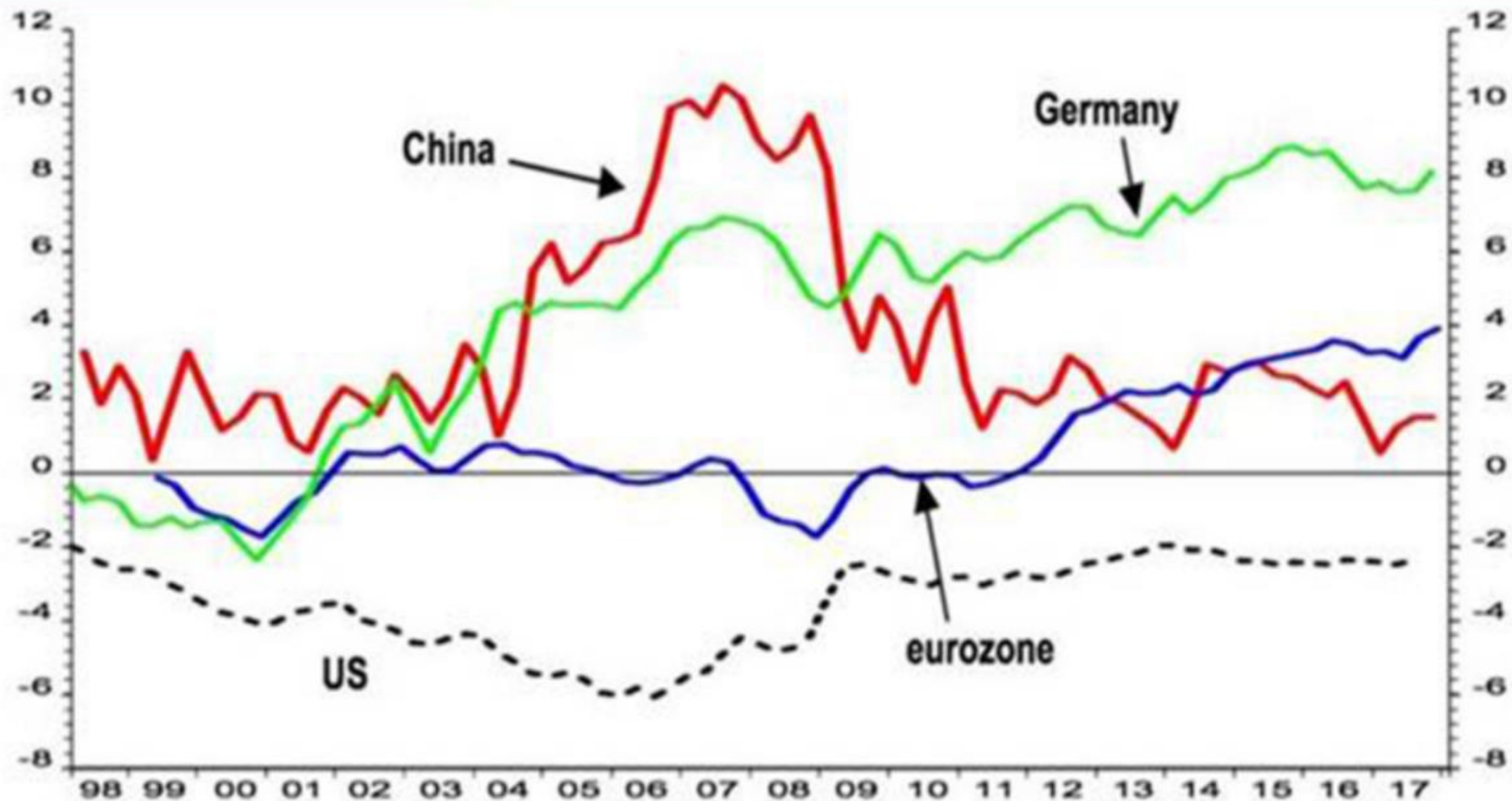
Hva vil Trump, II

- Det siste målet – angrepet på industripolitikken og «Made in China 2025» - er det mest provoserende for Kina –og det viktigste for Trumps rådgivere (Navarro, Lighthizer).
- En refleksjon: Mange av Kinas virkemidler ville være forbudt under EØS-avtalen. WTO har ikke så strenge regler.

Historien: Kinas to ansikter

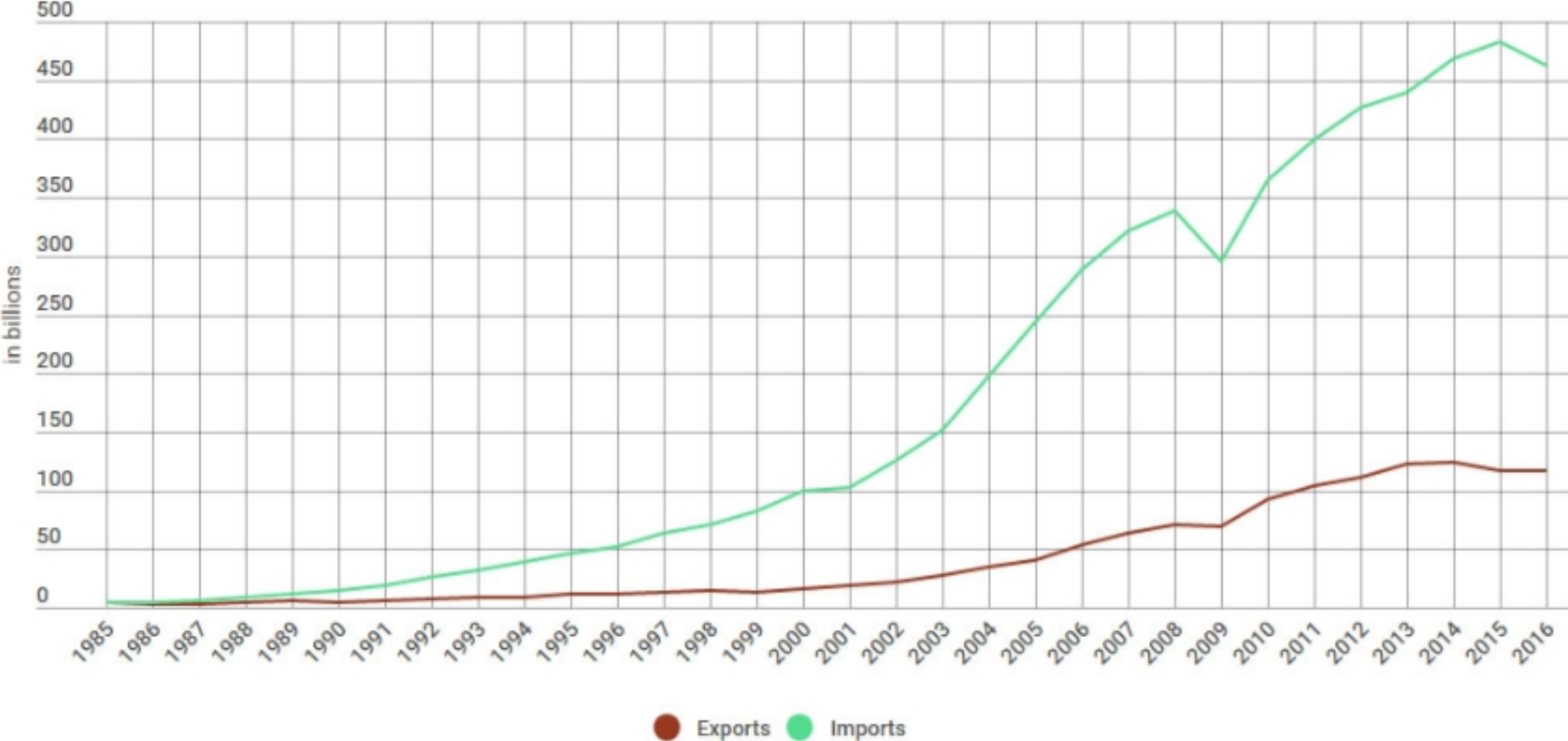
- Kina har vært motoren i verdensøkonomien siden 2001
- (men) resepten var lenge eksport og valutamanipulasjon, og restriksjoner på adgangen til det kinesiske markedet

Current account balances as % of GDP

Source: Datastream (Japan has a similar current account surplus to the eurozone but very small trade surplus)

US imports and exports with China

Hva er det Trump ikke vet

- 1. Bilaterale overskudd eller underskudd er (nesten) irrelevant
- 2. Det er samlet overskudd/underskudd i utenrikshandelen som teller
- 3. Underskudd i utenrikshandelen betyr at et land forbruker mer enn det produserer.

Skal underskuddet fjernes, må produksjonen øke eller forbruk og investeringer reduseres. Toll alene betyr nesten ingen ting.

En deprimerende debatt

- Taust i amerikansk debatt om bakgrunnen for USAs underskudd overfor utlandet
- Taust i amerikansk debatt om at WTOs fremtid kan stå på spill

Men noe skjønner nok Trump

Toll kan hjelpe en næring – men bare på bekostning av forbrukere og bedrifter som importerer innsatsvarer.

Regningen for andre næringer, og for amerikanske selskaper i Kina, blir enda større hvis Kina svarer

Trumps problem – og verdens håp

- USA økonomi er tett sammenvevd med Kina, Mexico og Canada – i et nett av underleverandører (supply chains).
- Brytes dette nettverket, svekkes amerikansk industri også i USA.
- (Men: Noen av hans rådgivere mener det er pris som er nødvendig for bryte USAs avhengighet av utlandet)

Direkte investeringer (FDI).

USA i Kina (blå): Kina i USA (rød)

Source: Bureau of Economic Analysis, via Statista. [China](#) and [U.S.](#) data.

Figuren viser to ting

- 1. Amerikanske bedrifter er tungt inne i Kina – og har akseptert prisen for å komme inn på det amerikanske markedet.
- 2. Kinas direkte investeringer i utlandet (FDI) øker nå i mye raskere takt – en fordobling på tre år. Kinas eierskap i utlandet vil eksplodere.

Mine konklusjoner

- Kort sikt – frem til valgene i 2018 og 2020:

Forhandlingsløsning og utsettelse

- Lang sikt:

Stadig nye konflikter, langs flere dimensjoner. Nesten utålelig for USA å se Kina nærme seg.